

زنگ مدرسه شعر دوباره به صدا درآمد

ثبت‌نام در سومین دوره از دوره‌های آموزشی آزاد «مدرسه زنگ شعر» در دفتر شعر موسسه فرهنگی هنری «شهرستان ادب» آغاز شد. آن‌طور که روابط عمومی شهرستان ادب به جام‌جم خبر داده، علاقه‌مندان تا ۱۵تیر ماه ۱۳۹۸ برای ثبت‌نام در این دوره‌ها، که با حضور مدرسان شعر و شاعران برتر کشور برگزار می‌شود، فرصت دارند. کلاس‌ها ۲۰تیرماه به مدت شش هفته برگزار خواهد شد. این دوره با حضور شاعرانی چون قربان ولیئی، اسماعیل امینی، بابک نیک‌طلب، علی محمد مؤدب، زهیر توکلی، مبین اردستانی، سیدوحید سمنانی و ایمان طرفه برگزار می‌شود.

نوازنده ارکستر «آرپژ» شوید

ارکستر «آرپژ» برای تکمیل اعضای خود در زمینه نوازندگی سازهای ویولن، ویولن سل، ویولن آلتو، کنترباس، فلوت کلیدی، کلارینت، آلتو ساکسیفون، توبا، ترومبون، تار، عود و قانون فراخوان داده است.

به گزارش جام‌جم، علاقه‌مندان به حضور در این ارکستر می‌توانند حداکثر تا دوشنبه سوم تیرماه، با یکی از دو شماره تلفن ۹۱۳۸۴۵۵۴۷-یا ۲۱۶۶۴۴۱۰۷۳-تماس بگیرند و ثبت نام کنند. نوازندگانی که ثبت نامشان را انجام داده‌اند، سه‌شنبه چهارم تیرماه ساعت ۱۸ و جمعه هفتم تیرماه ساعت ۱۶ با مراجعه به محل برگزاری آزمون به نشانی تهران، خیابان شریعتی، خیابان معلم، برج فردوسی در آزمون پذیرش ارکستر آرپژ شرکت می‌کنند.

هویت چهل تکه با رنگ‌های خشکیده الهام عظیمی

استفاده مجدد از رنگ‌های خشک‌شده روی پالت نقاشی و بازیابی آنها به عنوان يك تکنیک جالب توجه، آثار الهام عظیمی را خاص می‌کند اما رویکرد مضمونی او نیز بر تاولیل‌پذیری بیشتر آثارش تاکید می‌کند.

نمایشگاه «هویت چهل تکه» الهام عظیمی این روزها در گالری مژده دایر است و بیش از هر چیزی توجه مخاطبان به تکنیک خاص او در آفرینش این آثار جلب می‌شود، تکنیکی که از بازیافت عنصر شکل‌دهنده نقاشی، رنگ می‌آید اما این همه جذابیت‌های هویت چهل‌تکه نیست. او از انسان معاصر درمندی می‌گوید که حال نزاری دارد و حتی سیمای ظاهری‌اش را در اثر درمندی درویش از کف داده است.

الهام عظیمی، درباره نحوه شکل‌گیری آثار نمایشگاه هویت چهل‌تکه می‌گوید: «همواره به متریال بازیافتی علاقه داشتم، بر همین مبنا اندک‌اندک، توجهم به رنگ‌های خشک‌شده بر پالت‌های نقاشی جلب شد. وقتی رنگ اکریلیک بر روی پالت نقاشی خشک می‌شود، طیف رنگی جذابی ایجاد می‌کند که بسیار مورد توجه من قرار گرفت. بنابراین همواره به این مساله فکر می‌کردم که از رنگ‌های خشک‌شده پالت به عنوان يك متریال استفاده کنم. توجه به رنگ‌های خشک‌شده پالت، سبب شد که این بخش اندک‌اندک به متریال اصلی کار من و تکنیک شخصی‌ام تبدیل شود. تازه بودن این روش اجرا سبب شد با استقبال خوبی از سوی سایر هنرمندان و اساتیدم مواجه شوم زیرا در نگاه نخست رنگ‌های خشک‌شده پالت برای دیگران آشنا نشان می‌دهند و به نحوی آشنایی زدایی می‌کنند.

پرتزه‌های بعضا به‌هم‌ریخته و مخدوش‌شده عظیمی در گستره دیوارهای گالری مژده چشم مخاطب را درگیر می‌کند، برخی به کل صورتی ندارند، برخی چشم و برخی نیز از تناسب بی‌بهره‌اند. این روایت نقاش از انسان امروز است. چهار تابلوی موزاییکی او از یکصد پرتزه کوچک فضایی متقلب‌کننده را به مخاطب تلقین می‌کند که بسیار جالب توجه است. نمایشگاه هویت چهل‌تکه تا سی‌ویکم خردادماه در گالری مژده واقع در سعادت‌آباد، خیابان علامه شمالی، کوچه هجدهم شرقی، پلاک ۲۷ دایر است.

خشم و هیاهوی خالق تماشایی شد

خشم و هیاهو عنوان هفتمین نمایشگاه انفرادی علی خالق هنرمند نقاش است که فردا در گالری ثالث افتتاح می‌شود. خالق درباره این نقاشی‌ها گفته که جهان آثارش آغشته به زخم است؛ چون انسان حاصل دردهایی است که در زیست خود تجربه می‌کند و در مواجهه با درد همیشه احساس خطر دارد؛

دسته بزرگی از کتاب‌خوان‌های ایرانی، با رمان‌های عامه‌پسند و آثار فهیمه رحیمی به کتاب‌خواندن روی آورده‌اند ؛ داستان‌نویسی که این روزها ششمین سالمرگ اوست

دروغ چرا؛ تازه‌دیروز یادمان آمد که ۲۸ خرداد سالروز درگذشت فهیمه رحیمی بود؛ بانوی نویسنده‌ای که رمان‌هایش بسیاری را به دنیای کتابخوانی علاقه‌مند کرد، اما رسانه‌ها و جریان رسمی و جدی ادبیات چندان توجهی به آثار او نداشته، مگر در مطالعات تاریخی و آماری. باز هم دروغ چرا؛ بسیاری از آنهایی که با خواندن آثار فهیمه رحیمی به کتاب‌خواندن علاقه‌مند شده‌اند، ترجیح می‌دهند در این باره سکوت کنند و اگر دست به اعتراف بزنند صرفاً برای دوستان و نزدیکان است یا برای تلطیف این اعتراف کمی نوستالژی چاشنی‌اش می‌کنند که این کارشان را به خامی و جوانی و ناآگاهی پیوند بزنند. همه اینها در حالی است که رمان‌های فهیمه رحیمی و دیگر نویسنده‌های عامه‌پسند خدمت مهمی به جامعه کتابخوان‌ها کرده چرا که لذت خواندن را زیر زبان خیلی‌ها نشانده و البته این احتمال نیز وجود دارد که برای همیشه سلیقهٔ آنها را تنزل داده باشد.

ضمن این‌که فهیمه رحیمی تنها نویسنده عامه‌پسند ایرانی نبوده و این‌گونه ادبی همیشه در همه جهان بوده و، اما فهیمه رحیمی به این علت به نماد این‌گونه بدل شده چرا که آثارش در صدر پرتیراژترین آثار ادبیات داستانی طی ۵۰ سال اخیر بوده است. روحش شاد.

آذر مهajer

ادبیات و هنر

همه عامه‌پسند می‌خوانند شما چطور؟

آدم‌ها دو دسته هستند؛ یا کتاب می‌خوانند یا نمی‌خوانند و دسته‌ای که اهل کتاب خواندن هستند، به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کسانی که به خواندن رمان‌های عامه‌پسند اذعان می‌کنند و کسانی که زیرپا نمی‌روند و منکر می‌شوند.

به نظر می‌رسد هر آدم کتابخوانی هر قدر جدی و حرفه‌ای، دست‌کم برای کنجکاوی هم که شده یکی از این کتاب‌ها را خوانده است یا شاید روزگاری بخواند و قطعاً همکارمان صابر محمدی در این گروه دوم جای می‌گیرد. اگر می‌خواهید درباره نگاه کتابخوان‌های حرفه‌ای به رمان‌های عامه‌پسند باندید یا به عبارت دقیق‌تر به تفاوت رمان‌های عامه‌پسند و ادبیات فاخر داستانی علاقه‌مند هستید، یادداشت محمدی را در ستون سمت چپ بخوانید.

چه کسانی بیشتر رمان‌های عامه‌پسند می‌خوانند؟

درباره خوانندگان رمان‌های عامه‌پسند آمار موثقی وجود ندارد. کسی نمی‌داند چه درصدی از زنان و چه درصدی از مردان به رمان‌های عامه‌پسند علاقه نشان می‌دهند یا در چه سنی این کتاب‌ها برای افراد جذاب است اما به طور ضمنی دیده و شنیده‌ایم که بیشتر افراد در سنین نوجوانی و آغاز جوانی و معمولاً دختران نوجوان و جوان به رمان‌های عامه‌پسند و آثاری مثل رمان‌های فهیمه رحیمی توجه نشان می‌دهند.

همین‌جا در گروه فرهنگ و هنر روزنامه جام‌جم که همه اهل کتاب‌خواندن هستند، هیچ‌کدام از آقایان به خواندن این رمان‌ها اعتراف نکرده‌اند اما ساناز قنبری با صراحت تعریف کرده که در دوران دبیرستان کتاب‌های فهیمه رحیمی را لای کتاب‌های درسی می‌گذاشته و سر کلاس درس آنها را می‌خوانده. گویا زینب مرتضایی فرد نیز در روزگار نوجوانی همزمان با مطالعه آرا و اندیشه‌های نیچه، از خواندن رمان‌های فهیمه رحیمی لذت می‌برده!

دخترهای نازنین

می‌گویند مهم‌ترین و عمده‌ترین مخاطب رمان‌های عامه‌پسند دختران جوان و نوجوان و در مجموع خانم‌ها بوده‌اند. به نظر خیلی هم دور از ذهن نیست، چرا که بین عشق و زنانگی همیشه پیوند قابل ملاحظه‌ای بوده است. البته که مردان هم با این مقوله بیگانه نبوده و نیستند فقط شاید به اندازه خانم‌ها برای داستان‌های عاشقانه وقت نمی‌گذارند یا به این راحتی‌ها زبان به اعتراف باز نمی‌کنند که به رمان‌های عامه‌پسند علاقه دارند یا زمانی خواننده این دسته از کتاب‌ها بودند.

پسرهای پروانه‌ای

از گروه آقایان خبر رسیده که گویا در دوره آموزشی بسیار دیده‌شده که سربازان وطن دست به کتاب می‌شوند و خلوت و تنهایی‌شان را با رمان‌های عامه‌پسند و کتاب‌های فهیمه رحیمی پر می‌کنند. گویا برای دلنگنی‌های دوره خدمت به‌خصوص در دوره آموزشی مثل آب روی آتش عمل می‌کنند. اگرچه صادق عزیزاده، دبیر گروه فرهنگ و هنر در این باره به وضوح اعتراف نکرده اما به نظر می‌رسد یا خودش دوران آموزشی را به همین ترتیب سپری کرده یا مچ هم خدمتی‌هایش را به وقت خواندن کتاب‌های خام رحیمی گرفته است اما روحیه لطیف و انبوه کتاب‌هایی که خوانده، احتمال اول را پررنگ‌تر و محکم‌تر می‌کند!

عامه‌پسندهای خاص

در میان رمان‌های عامه‌پسند، چند کتاب سرنوشت متفاوتی پیدا کردند؛ یکی از آنها رمان معروف «بامداد خمار» نوشته فتانه حاج‌سیدجوادی است که سال ۱۳۷۴ منتشر شد و از الگوی شناخته‌شده عشق جوان فقیر به دختر متمول پیروی کرده است. این کتاب ۳۰۰ هزار نسخه فروش کرد و حتی به زبان آلمانی نیز ترجمه شد، اما نکته‌ای که باعث شد، توجه بیشتری به این کتاب جلب شود، کتاب دیگری است به نام «شب‌سراب» نوشته ناهید پژواک که همان داستان بامداد خمار را روایت می‌کرد، اما از زاویه دید شخصیت منفی قصه. نکته قابل توجه این‌که نام این دو کتاب از مصرع دوم این بیت سعدی شیرازی برداشت شده؛ به راحت نفسی، رنج پایدار مجوی / شب شراب نیززد به بامداد خمار. البته در نامگذاری کتاب ناهید پژواک، بنا به ملاحظات سه نقطه حرف شین جا افتاده است. امشب دختری می‌میرد و فتنه چکمه‌پوش هم از دیگر داستان‌های عامه‌پسندی هستند که خاص شدند. این دو داستان در پاورقی جان گرفتند، به کتاب تبدیل شدند و مورد استقبال قرار گرفتند. در نتیجه پیش از انقلاب، دستمایه تولید فیلم نیز شدند، اما پرده سینما برایشان شگون نداشت و در گیشه اقبالی پیدا نکردند.

احساسی که همچون نور زرد گاه بر دور تنش پیچیده می‌شود و دست و پایش را می‌بندد و گاه انسان خود خطر را انتخاب می‌کند چرا که انسان دشواری وظیفه است ...

علی خالق پیش از این شش نمایشگاه انفرادی و سابقه حضور در بیش از

۲۰ نمایشگاه گروهی بین‌المللی را داشته است و تازه‌ترین نمایشگاهش از ساعت ۱۳ تا ۲۱ در گالری ثالث به نشانی خیابان کریم‌خان زند، بین ایرانشهر و ماهشهر شماره ۱۴۸ میزبان هنرمندان و علاقه‌مندان به هنر خواهد بود.

درباره رمان‌های عامه‌پسند، که در جریان رسمی ادبیات، رسانه‌ها و محافل ادبی چندان جدی گرفته نمی‌شوند

عامه‌پسندها

چند نکته درباره چگونگی ادبیات عامه‌پسند

آیا آنها جادوگرند؟

می‌توان پذیرفت که بستر اجتماعی همچنان برای مقولات فرهنگی گفتمان‌ساز است، اما در پذیرش تأثیر کلان سیاسی بر گفتمان‌های فرهنگی، اعم از ادبیات، باید تردید کرد. این شاید فقط نوعی توهم توطئه باشد.

صابر محمدی

ادبیات و هنر

يك: ادبیات عوام برای تثبیت وضع موجود؟

توهم توطئه مورد اشاره، در رابطه با ادبیات پرمخاطب یا گرایش عامه‌پسندی، مشمول چنین صورت‌بندی‌ای است؛ دولت‌ها شاید قلبا دوست داشته باشند، ادبیات غالب مورد پسند مردم، ادبیاتی کم‌مایه یا میان‌مایه باشد، اما اگر آنها هم نخواهند، مگر این‌گونه نخواهد بود؟ به عبارت بهتر باید گفت شاید دولت‌ها در این رابطه نقش دارند و تا این‌جای کار مطرح‌کنندگان این تحلیل را نباید متوهم نامید اما حقیقتاً تصور این‌که نقش دولت‌ها در تسلط ادبیات عامه‌پسند، نقش چشمگیری است، چیزی جز توهم توطئه نیست. در نظر بگیریم مگر دولت‌ها کسی را به خرید مایحتاج، استحمام، تفریح یا... ملزم یا تشویق می‌کنند؟ اما نیازهای روزمره و عادی مردم است که آنها را به این امور مشغول می‌کند.

ساده‌تر این‌که بدیهی است دولت‌ها به تقویت ادبیات مورد پسند عامه راغب باشند اما این‌که آنها با هدف‌گذاری‌های پیشین و با نیت و قصد، ادبیات عامه‌پسند را شکل داده و روانه بازار کنند، تا حد بسیاری دور از تصور است.

ادبیات عامه‌پسند، به مانند دیگر نیازهای روزمره، چیزی است که مردم با فطرطه می‌خواهند.

ادبیات عامه‌پسند، ثابت کرده نه بحران اقتصادی می‌شناسد نه تحولات اجتماعی و فارغ از تأثیر مستقیم این عوامل، راه خود را می‌رود، هر چند دچار فراز و فرودهایی هم شده باشد.

دو: خالقان ادبیات عامه‌پسند، جادوگرند؟

یکی از دوستانم می‌گفت پیشترها تصمیم گرفته بود با نام مستعار رمان عامه‌پسند بنویسد و منتشر کند.

البته او این ایده را مدت‌ها نزد خود نگاه داشته بود تا این‌که يك نگاه نشر به او سفارش داده بود، زندگی چند کارآفرین متمول را به داستانی جذاب و پرکشش تبدیل کند. پس از مدتی کش و قوس اعتراف می‌کرد تصور ابتدایی‌اش وقتی به مرحله اجرا رسیده بود، ناامیدکننده می‌نمود.

او واقعا نتوانسته بود از تمهیداتی که فکر می‌کرد نویسندگان آثار پرمخاطب به‌سادگی از آنها بهره می‌برند استفاده کند و سفارش را به ناشر بازپس داده بود.

اما مگر آثار پرمخاطب چه مولفه‌هایی دارند که حتی نویسنده‌ای نخبه‌گرا و قصه‌شناس نتوانسته بود آنها را اجرا کند و به نوایی برسد؟ او می‌گفت هیچ‌گاه دیگر مدعی نخواهد بود که نوشتن رمان عامه‌پسند، کار ساده‌ای است، هر چند خودش یکی از کسانی بود که طی مقاله‌ای مفصل ابزار و شیوه کار نوشتن يك متن ساده و عامه‌پسند را تبیین کرده بود. بنابراین نباید پرسید نویسندگان آثار عامه‌پسند از چه تمهیداتی بهره می‌برند؟ باید گفت توافق نظری در این باره وجود ندارد.

به نظر می‌رسد یکی از دلایل عمده که تاکنون ساز و کارهای مخصوص آنها لو نرفته این است که خودشان اغلب از تبیین الگوهایشان عاجزند.

با این حال، بسیاری از منتقدان تاکنون درباره ویژگی‌های این‌گونه متون سخن گفته‌اند. ما فکر می‌کنیم این تمهیدات را می‌توان این‌گونه صورت‌بندی کرد:

- کارگذاشتن تصادف‌های باورناپذیر برای حل معضل شخصیت‌های داستان
- بهره‌گیری از سوبه‌های مختلف سانتی‌مانتالیسم از راه تحریک و تهییج احساسات سطحی خواننده
- جلب ترحم مخاطب نسبت به شخصیت مورد نظر
- در نظر نگرفتن هرگونه مناسبات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قصه به حیاط خلوت شخصیت‌ها

- اهتمام به ایجاد رضایت خاطر آتی و تب و تاب عاطفی صرف
- حفظ تعلیق‌های سطحی تا پایان غافلگیرکننده داستان
- بهره‌بردن از اطناب در سادگی به جای پیچیدگی
- بازنمایی پاره‌فرهنگ‌هایی در تمایز با گفتمان مسلط
- خلق شخصیت‌های تك بُعدی و مطلق
- کاربست پیرنگ‌های خطی مبتنی بر روابط علت و معلولی ساده
- به‌کارگیری راوی سوم‌شخص دانای کل و گاه اول‌شخص
- تقویت کلان‌روایت‌هایی چون عشق، کینه، گناه و حسد

اما اگر فکر می‌کنید با استفاده از این تمهیدات می‌توانید سطری چون سطر آنان بیاورید، باید به شما بگویم این‌قدر سهل‌انگارانه به ماجرا نگاه نکنید!

